HELEN

EN TIDNING FÖR HELENS KUNDER

3|2018

8
DEN FINSKA
BASTUKULTUREN BLOMSTRAR

24
HUR PRODUCERAS ENERGIN
I FRAMTIDEN?

Recirkulera värmen!

14 DEN NYA VÄRMEPUMPS-ANLÄGGNINGEN I HELSINGFORS

9 tips
TILL DIG SOM SKA FLYTTA

MIITTA SORVALI
KOMEDINS DROTTNING

16

NÄR VARDAGEN FUNGERAR

Hemma hos oss är det viktigt att det finns mat i kylskåpet för två hungriga pojkar, att vi har kommit överens om vem som skjutsar dem till träningarna, att kläderna är tvättade och det finns rena spelkläder för deras fotbolls- och basketturneringar. Så får vi vardagen att fungera hemma hos oss i Nurmijärvi.

”Helens kundvolym har vuxit kraftigt.”

De vuxna familjemedlemmarna måste lägga ner tid och vilja på att organisera hushållsarbetet så att hela familjens vardag fungerar smärtfritt.

Samma logik gäller i lite större skala i Elhuset på Kampen i Helsingfors. Här finns vi till för kunderna och vårt maskineri har organiserats så att servicen fungerar, vare sig det är fråga om ett nytt elavtal, adressändring eller något helt annat som vår kund behöver hjälp med.

Helens kundvolym har vuxit kraftigt under den senaste tiden. Vår kundtjänst handlägger dagligen tusentals kundkontakter, med mycket goda resultat. För att det här ska lyckas krävs det ett enormt osynligt arbete i bakgrunden, lite på samma sätt som hemma.

Här på Helen har vi till exempel lagt ner mycket arbete på att automatisera rutinuppgifter. Då blir det mer tid över för kundtjänstpersonalen att fokusera på det viktigaste, nämligen att betjäna kunderna, när rutinerna tas om hand på annat sätt.

Vi tar kontinuerligt fram nya produkter och tjänster. Det betyder att också vår kundtjänst hela tiden måste lära sig nya saker. I år har Helen redan lanserat ellager för hemmen som komplement till solkraftverk samt en ny elavtalsmodell, Tjänsteavtal för hushåll, som ger kunden ett elavtal och en hemförsäkring i samma paket.

Också via de här produkterna har vi fått nya, nöjda kunder. Och nöjda kunder är alltid det viktigaste för oss.

Med önskan om glädje i vardagsrutinerna!

MARI ESKELINEN
KUNDRELATIONSCHEF, HELEN AB

ROOPE PERMANTO

HELEN AB

Elhuset, Kampgränden 2,
00090 Helen
helen.fi

ELNÄTKUNDER
Avtals- och räkningsärenden
09 6178090
helen.sahkoverkko@helen.fi
helensahkoverkko.fi

Avgiftsfria elektroniska tjänster **helen.fi**

FJÄRRVÄRMEKUNDER
må–fre 8–16
Anslutning till fjärrvärme
09 617 8013
kaukolampoliittymat@helen.fi
Avtalsändringar och rådgivning
09 617 8014 kaukolampo@helen.fi
Fakturering, mätarställningar och förfrågningar om förbrukningen
09 617 8001
Kontroll av fjärrvärmeutrustning och rådgivning
09 617 8012

FJÄRRKYLA
må–fre 8–16
Försäljning och avtalsärenden
09 617 8015
kaukojaahdytys@helen.fi

ENERGITORGET OCH RÅDGIVNINGSTJÄNSTER
Elhuset, 3 vån.
må–fre 8–16
Energitorget: Gruppbokningar, råd om uppvärmning, nya ellösningar, hur du håller koll på förbrukningen och hur du väljer, använder och sköter apparaterna i hemmet.
energiatori@helen.fi

FELANMÄLAN
Störningar i eldistributionen
08001 80808
Störningar i fjärrvärme
08001 60602
Information om störningar i eldistributionen i realtid helen.fi

SAMTALSPRIS
För samtal debiteras lokalnätsavgift eller mobilnätsavgift

8 VI BADAR BASTU

Bastukulturen blomstrar, den finska bastun är en kombination av uråldrig tradition och nya innovationer.

HELEN TWITTRAR

”Hej byggare, glöm inte fjärrkylan när ni planerar hus”

20

24

BETYDANDE BESPARINGAR

Uppföljningen av rumstemperaturerna i Hekas fastigheter hjälper till att spara energi.

VAR TA ENERGI I FRAMTIDEN?

Det finns inte bara en rätt lösning, utan det behövs många metoder för att begränsa koldioxidutsläppen.

5 EL FRÅN BÄNKEN

Ladda mobilen eller elcykeln via Helens solpanelbänk.

”Se över bastustenarna varje år. Om man tar två stenar och slår dem mot varandra utan att de spricker, kan man lugnt racla tillbaka dem.”

JUSSI VALKONEN, HARVIA OY

HELEN-TIDNING

MILJÖMÄRKT
4041-0619
Painotuote

Utgivare: Helen Ab, (Kampgränden 2, Helsingfors), 00090 HELEN
tfn 09 6171, helen.fi
Chefredaktör: Seija Uusitalo

Tidningen Helen är en kundförmån. Om du inte önskar tidningen, skicka meddelande till: asiakaslehdet@helen.fi

Adressändringar Kundtjänst 09 617 8080, helen.fi

Redaktionsråd: Marja Einesalo, Mari Eskelinen, Sanna Jääskeläinen, Jarmo Karjalainen, Tuomas Ojanperä, Marko Riipinen, Rauno Tolonen, Petri Vihavainen

Repro: Aste Helsinki Oy
Tryckeri: PunaMusta 2018

Redaktion: Otavamedia Oy OMA, producent Kati Särkelä, mediakoordinator Salla Salokanto, AD Petra Antila, Omslagsbild: Roope Permanto

Helen Ab:s och Helen Elnät Ab:s kundtidning utkommer fyra gånger per år.

Helen utkommer nästa gång i november 2018.

ISSN 1455-9528

Du hittar Helen på sociala medier: @energiahelen

På internet hittar du oss också på arjessa.helen.fi och helen.fi

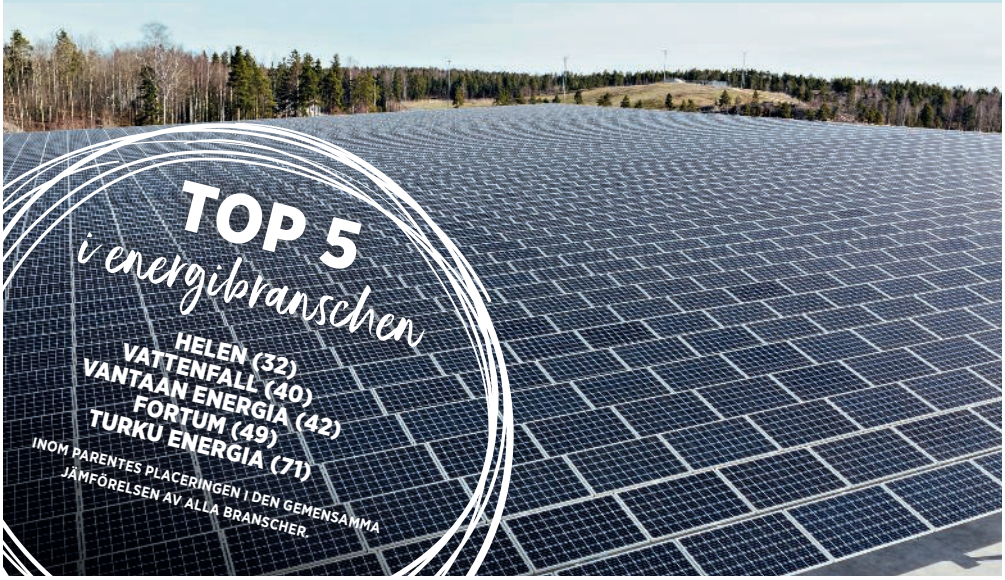
HELEN HÅLLBARASTE VARUMÄRKET BLAND ENERGIBOLAG

HELEN VAR FÖR ANDRA ÅRET I RAD det hållbaraste varumärket bland finska energibolag, enligt Nordens mest omfattande varumärkesundersökning som utreder invånarnas åsikter om kända företags hållbarhet.

I varumärkesundersökningen Sustainable Brand Index™ kom Helen på 32:a plats i totalresultaten. Överlag placerade sig elbolagen högt på listan, och branschen bedömdes vara den tredje hållbaraste. Bland finska energibolag placerade sig Helen bäst nu redan för andra året i rad.

”Helens hållbarhet utgår från strategin, som har en klimatneutral energiproduktion som mål. Vi för en fortlöpande och aktiv dialog med våra intressenter och utvecklar vår verksamhet utifrån det”, säger företagsansvarschef **Pirjo Jantunen** på Helen.

Resultaten av undersökningen Sustainable Brand Index™ överensstämmer med Helens egna undersökningar. Av Helens egna kunder säger 92 procent att Helen är hållbarare än energibolag i allmänhet och 95 procent anser att Helen är pålitligare än energibolag i allmänhet.

NIKLAS SANDSTRÖM

LG Life's Good

Leta upp det rätta svaret på frågan nedan i den här tidningen och vinn! LG Styler är ett torkskåp som också fräschar upp dina kläder med hjälp av ånga och eliminerar lukter och odörer, slätar ut skrynklor och tar bort 99,9 % av alla allergener. Perfekt för plagg som bara är lätt smutsade eller som behöver specialtvätt. Den snabba och miljövänliga apparaten har en inbyggd byxpress och torkar känsliga textilier skonsamt.

Hur djupt nere under Espen brummar Helens värmepumpar på?
a) 25 meter
b) 50 meter
c) 500 meter

Delta i tävlingen före 15.10.2018 på adressen helen.fi./lukijakilpailu. Du kan också skriva ditt svar på ett vykort och posta det till Helen, tidningen Helen, 00090 HELEN. Kom ihåg att skriva dina kontaktuppgifter, din adress och ditt kundnummer på kortet.

VI GRATULERAR VINNARNA!
Vinnarna i läsartävlingen i Helen 2/2018 har dragits. Electrolux ESB9400 Blender gick till: Mervi Alanen i Ikalis, Harri Raki i Helsingfors och Birgit Tamminen i Esbo.

SOLKRAFT I HELSINGFORS

Mängden el som produceras med solpaneler fortsätter att öka stadigt i Helsingfors. Under det senaste halvåret har antalet installerade solpaneler ökat med hela 40 procent. Mellungsby, Sörnäs och Västra hamnen är de tre stadsdelar som har mest solkraftsproduktion.

För närvarande är den installerade solkraftseffekten i Helsingfors 4 500 kWp (kWp är enheten för solpanelernas nominella effekt, kilowatt peak). I siffran ingår både företags och privatkonsumenters fastigheter. Mängden motsvarar cirka 18 000 installerade solpaneler.

Ett typiskt solkraftverk producerar el för det egna hushållets behov, har en storlek på 4–7 kWp och består av cirka 16–28 solpaneler.

Kolla produktionsläget för de senaste dagarna och de 10 stadsdelar som producerar mest solkraft på Helen Elnäts webbplats www.helensahkoverkko.fi/pientuotanto-helsingissa

På taket till familjen Laamanens hus blänker 18 solpaneler.

TOMMI TUOMI/OTAVAMEDIA OMA

Delta i tävlingen och vinn!

HELSINGFORS FÅR SOLPANELBÄNKAR

I Helsingfors kan du nu ladda mobilen eller till exempel elcykeln på en solpanelbänk. Bänkarna har placerats ut vid Slakthuset, i Fiskehamnen och på Salutorget. Mitt i solbänken finns en solpanel som man kan sitta på. På bänken kan man ladda sin apparat också när solen inte skiner, eftersom elen som solpanelen producerar lagras i ett batteri i bänken. Bänken har två USB-uttag och två 230 volts uttag.

Bänkarna är skyddade mot ofog; bl.a. har de ett plexiglas som skyddar panelen och gör att bänken inte blir för het att sitta på till exempel i shorts. Helens Miljöpennikunder har bidragit till att möjliggöra solbänkarna. Syftet med Miljöpennipro-dukten är att särskilt inrikta medel på utbyggnad av sol- och vindkraft.

Bänkarna är en del av EU-projektet mySMARTLife. Ett av målen för projektet är att stödja renare resor för stadsborna.

Solbänkarna är en del av ett projekt som har fått finansiering ur Europeiska unionens forsknings-och innovationsprogram Horisont 2020 enligt finansieringsprogram Nr 731297.

El till elcykeln och mobilen

ROOPE PERMANTO

LAURI ERIKSSON

ANSVARSTAGANDE I MILJÖFRÅGOR VÄRDESÄTTS

Helen frågade sina kunder hur de ser på och upplever sitt eget energibolag. Helen ansågs vara en ansvarstagande och pålitlig aktör. Många kunder ansåg att ansvarstagandet var på hög nivå framför allt i miljöfrågor. Cirka 70 % svarade ”av samma åsikt” på punkten: ”För mig är det viktigt att mitt elbolag är en ansvarstagande föregångare i miljöfrågor.”

I enkäten fick Helen också bra betyg för öppenheten. Största delen ansåg att Helen agerar öppet och schyst gentemot sina kunder.

I enkäten ställdes också frågor om Helens fjärrvärmetjänster. Av svarspersonerna var 80 % nöjda och mycket nöjda med fjärrvärmetjänsterna, bara 2 % var missnöjda.

Enkäten besvarades av sammanlagt 1 853 av Helens kunder i Helsingfors och övriga delar av landet. Bland svarspersonerna utlottades 3 stycken krysningspresentkort (värde 150 €), som gick till Paula i Uleåborg samt Taru och Vesa i Helsingfors.

UNDERSTÖD FÖR LADDNINGSINFRASTRUKTUR FÖR ELBILAR

Under 2018 beviljar Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet ARA understöd för de ändringar i fastigheternas elsystem som krävs för installeringen av laddningsstationer. Understödets storlek är 35 % och det kan sökas av t.ex. bostadsbolag och hyreshussammanslutningar.

MER INFORMATION OCH ANVISNINGAR PÅ ARA.FI

Bästa Helena, min fråga gäller energiförbrukning. Min läkare uppmanar mig att förbruka mer energi, men eftersom jag är en miljövänlig person skulle jag hellre vilja spara energi. Hur ska jag lösa den här konflikten?

"Man från Borgå”

SVAR: Bästa Man från Borgå, jag förstår mycket väl ert bryderi. Livet är fullt av olösta problem och konflikter. I synnerhet i ert fall. Jag föreställer mig er som en stilig och maskulin man, vars värdiga karaktär kanske framhävs av en lätt rondör. I det här fallet är det bäst att försöka hitta balans: stäng av värmeelementet en kall vinterdag och gör militära tänjningsrörelser under tiden. Då både sparar och förbrukar ni energi och er maskulina kroppshydda får ökad smidighet!

Bästa Helena, min pojkvän säger att det finns värme mellan oss och elektricitet i luften. Kan det här vara möjligt enligt fysikens lagar?

"Elektra"

SVAR: Men snälla Elektra. Tänk nu noga efter. Det handlar om en subjektiv upplevelse. På sätt och vis har han rätt. Er pojkvän är inte galen, utan galen i er. Därför är det skäl att ta hans ord på allvar. Om ni inte själv känner elektricitet i luften eller värme mellan er, har ni rätt för er egen del. Och i så fall gör ni er pojkvän olycklig. Om ni nu bor tillsammans kommer ni säkert att gå skilda vägar. Om ni flyttar till nya adresser behöver ni nya elavtal båda två. Ta då kontakt med mig så ska jag se till att det finns elektricitet igen, om inte i luften så åtminstone i elapparaterna där hemma.

Så får du ditt kylskåp att hålla länge

PÅ VÅR WEBBPLATS HITTAR DU NYTTIGA TIPS FÖR SMART ANVÄNDNING AV ENERGI OCH VAL AV HUSHÅLLSAPPARATER WWW.HELEN.FI/ENERGIANEUVONTA (PÅ FINSKA).

KALENDERN

Ti 25.9.2018 kl. 17–19
Bra inneluft och ventilations-inställningarnas inverkan på elräkningen
Inför uppvärmningssäsongen är det bra att kolla ventilations-inställningarna, eftersom en tredjedel av värmeförlusterna uppkommer via ventilationen. Det är emellertid viktigt med tillräcklig luftväxling för att inneluften ska vara frisk och konstruktionerna hållas i skick. Kom och lyssna på våra experters tips. Kvällens experter kommer från Helen och Sisäilmayhdistys.

Ti 23.10. kl. 17–19
På väg mot eldriven trafik – uppdatera parkerings-platserna
Bostadsbolagen kan ordna laddningen av elbilar på olika sätt. Vad är bra att tänka på när bostadsbolaget ska besluta om laddningsstationer? Vilka alternativa sätt finns det? Kvällens experter kommer från Helen och Fastighetsförbundet Nyland.

Hit!

Ti 6.11. kl. 17–19
Hållbarare med grönsaker – delikatesser för höstens och vinterns fester
Att äta mer grönsaker är inte bara hälsosamt utan också bra för klimatet. Kom och lyssna på Helsingfors universitets hushållslärarstuderandes förslag på hållbara vegetariska delikatesser för höstens och vinterns festliga tillfällen. Under kvällen får du handfasta tips om hur man tillreder delikatesserna och hur man använder små hushållsapparater. Vi bjuder också på små smakprov.

Vid alla kundkvällar serveras kaffe eller glögg från kl. 16, det egentliga programmet börjar kl. 17. Läs mer om tillställningarna och anmäl dig på helen.fi/tapahtumat.

HJÄLP I VARDAGEN

ISTOCK

KOM IHÅG DET HÄR NÄR DU FLYTTAR

1. Meddela om flytten. Gör flyttanmälan till magistraten och Posten, enklast går det via onlinetjänsten. Genom flyttanmälan förmedlas adressändringen till många aktörer, bl.a. FPA, telefonoperatörerna, försäkringsbolagen och en rad företag.
   Teckna elavtal för ditt nya hem i förväg så fungerar belysningen genast när du kommer dit. Du kan ha ett elavtal för den nya bostaden parallellt med det gamla avtalet.
   Kontrollera om det nya bostadsbolaget har gemensam internetförbindelse, annars ska du ordna saken med din egen operatör. Spara fastighetsservicebolagets nummer i mobilen med tanke på eventuella överraskande situationer.

2. Se till att ha tillräckligt många flyttlådor – det finns förvånansvärt mycket prylar i skåpen. Glöm inte att tömma källarskrubben. Börja i god tid före dagen D att ta hem banankartonger från butiken och fylla dem. Skriv på kartongen vad den innehåller och till vilket rum den ska i det nya hemmet.
   Ordna med flytthjälp: begär offert från några flyttfirmor. Vänner som kommer och hjälper till ska bjudas på mat och dryck när flyttjobbet är avklarat. Reservera också tid och energi för att slutstäda den gamla bostaden. Kanske någon i vänkretsen skulle kunna sköta städningen?

3. En flytt är ett bra tillfälle att sälja, ge bort eller slänga onödiga prylar. Samtidigt kan du också passa på att förnya din inredningsstil. Fundera på vilka möbler och armaturer du behöver i ditt nya hem och ge bort resten.
   Uppdatera också din hemförsäkring – är lösöret försäkrat till tillräckligt belopp? Basuppgifter om det nya hemmet ska meddelas till försäkringsbolaget.

Bastubadandet är inte på väg att försvinna, det är en tradition som förenar finländare i alla åldrar.

Bastun påverkar flera sinnen. Dofterna, ljuden och ritualerna erbjuder en fristad från vardagen.

BASTU ÄR BÄST

Finland är ett land med miljoner bastur. Allmänna bastur och kollektiva bastur har fått ett nytt uppsving. Inte heller i bostadsbolag placeras bastun längre i källaren, utan på paradplats högst upp i huset.

Text Satu Laatikainen | Foto Martti Järvi, iStock och Harvia

I Finland hör bastun till vardag och fest, från barndomen till ålderns höst. Man har räknat ut att varje finländare statistiskt sett badar bastu en och en halv gång i veckan, vilket gör över 200 miljoner bastubesök på ett år. Det gör bastubadet till den kvantitativt största immateriella kulturarvsformen i vårt land – och därför fick bastubadet äran att vara Finlands första kandidat till Unescos lista över immateriella kulturarv.

Den finska bastukulturen fick mogna fram i rökbastuns milda värme under århundradenas lopp. När byggandet i stock utvecklades och knuttimringstekniken uppfanns under de första århundradena av vår tideräkning, blev den timrade rökbastun ett slags finsk →

I nya hus placeras bostadsbolagens bastu på taket i anslutning till en uteterrass.

Bastun är en samlingsplats för familjen och bastugäng av olika slag. Gemenskapen accentueras i allmänna bastur.

typbastu. Rökbastun slöt det finska folket i sin famn och ända in på 1930-talet var omkring hälften av alla bastur i vårt land rökbastur.

Man kan säga att det finns lika många upprätthållare av bastu- och bastubadstraditionen som det finns bastubadare – var och en är ju expert på sin egen bastuupplevelse, så som verksamhetsledare **Mari Paavola** på Finska Bastusällskapet påminner.

”Bastukulturen upprätthålls av dem som bygger, av bastusällskapen och av dem som tillverkar bastuprodukter, men det är ändå badarna själva som står i fokus. För finländarna är det en självklarhet att bada bastu, och också de som inte brukar bada vet hur man ska göra i bastun. På det här sättet upprätthåller och förnyar vi den levande traditionen utan att ens märka det”, konstaterar Paavola.

TRÄ ÄR BRA I BASTUN – I BÅDE KONSTRUKTIONERNA OCH BASTULAVEN

Risto Vuolle-Apiala rekommenderar enkla och rätlinjiga bastulavar som är lätta att byta ut och reparera. Till exempel är rundade designlavar som består av små bitar otacksamma i det skedet när de börjar vara i behov av underhåll. Asp är ett vanligt träslag för bastulavar, men sist och slutligen har värmeledningsförmågan i träet under sitthandduken ingen större betydelse.

ENSAM ELLER TILLSAMMANS

Även om veckorytmen och gränsen mellan vardag och helg är mer flytande i dagens värld, fungerar bastun fortfarande som avslutning på arbete, inledning på fritid och som höjdpunkt vid särskilda tillfällen. Uppfattningarna om det rätta sättet att bada sitter djupt: bastun åtnjuter respekt och man måste uppföra sig ordentligt där. Att bada bastu har alltid varit mycket mer än att bara tvätta sig ren utvändigt.

”Bastun är förenad med jämlikhet: titlar har ingen betydelse i bastun. Bastun är en plats där man kan varva ner ensam, men den är också en samlingsplats för familjen och bastugäng av olika slag”, påminner Paavola på Bastusällskapet.

Gemenskapen accentueras också i allmänna bastur, av vilka de mest traditionsrika har satt sina spår i städernas lokalhistoria. Allmänna bastur inrättades särskilt efter krigen, då arbetsfolket som flyttat från landet in till staden behövde någonstans att tvätta sig. Gemenskapen är en viktig dimension också i dag, då allmänna bastur igen har blivit populära efter några slumrande årtionden. De många nya kollektiva bastur som kommit till sätter sin egen färg på stadsbilden.

Arkitekt **Risto Vuolle-Apiala** som noga följer med strömningarna inom bastuvärlden bedömer nya bastutjänster utifrån om det är bastubadet som är huvudsaken eller om bastun och dess grundfilosofi hamnat i skymundan till exempel för en restaurang.

”När man inte har glömt bort den meditativa sidan, då går det att hitta bastuns ande. I allmänna bastur som →

I barnfamiljer är det viktigt att ha med sig något att äta, och det gäller också vid bastubesöket.

Samspel!

I bostadsbolagets bastu satsar man på inredningen. Var och en som badat städar upp efter sig, och dessutom kommer en städerska från fastighetsskötselbolaget.

I bolagets bastu och gemensamma utrymmen finns det också plats för större sällskap.

”En bra bastus väsen är en VVS-filosofisk fråga.”

fokuserar på själva badandet kan man lita på badet.”

ELEMENTEN FÖR EN BRA BASTU

De yttre kännetecknen på den finska urbastun sammanfattas uttryckligen i en rökbastu: ett timrat rum med fyra hörn och svagt sluttande sadeltak, en stenugn i hörnet vid dörren, en ganska hög bastulave mot den bakre väggen samt idealisk ventilation via en röklucka uppe i taket. Risto Vuolle-Apiala som ritat många bastur i olika storlek är en stark förespråkare av just rökbastur, eftersom den som upplevt badet i en rökbastu förstår bastuns princip.

När basturna med skorsten kom började bastuns väsen förändras en aning. De elektriska bastuaggregaten som spred sig på 1950-talet förändrade redan bastuns natur radikalt, när också stadsborna fick möjlighet att njuta av bastubad. På 1980-talet började man bygga bastur i lägenheter, då bostadsbolagens gemensamma bastur hade blivit i dåligt skick av flitig användning och folk började undvika dem. I Finland där man badar bastu på lördagskvällarna noterades kraftiga energitoppar, framför allt vintertid.

I dag är det igen populärt med gemensamma bastur i bostadsbolagen, men i stället för i mörka källare byggs de nu på paradplats högst upp i husen. De luftiga utrymmen erbjuder inte bara vida vyer utan också möjlighet till bättre ventilation.

”När man höjer kvaliteten lite får de små lägenhetsbasturna stå oanvända. En bra bastus väsen är en VVS-filosofisk fråga, där ersättningsluft och luftavledning är väsentliga saker. Det gäller att planera omsorgsfullt och utgå från vilket slags bastu det är fråga om – en allmän bastu, en bostadsbastu, en gårdsbastu eller kanske en bastu i fritidsmiljö. Därefter tar man itu med de mer detaljerade konstruktionerna: höjdförhållanden, ventilation, material och design”, sammanfattar Vuolle-Apiala. ■

BASTUN
GENOM TIDERNA

I Finland har bastun framför allt hört till allmogens liv. Bastun var förr också en ekonomibyggnad som användes dagligen, bland annat för att torka malt, palva kött och många andra sysslor. I bastun väckte man kärleken till liv, badade blivande brudar och botade folket med traditionella metoder.

Till en början var ugnarna i vedeldade bastur fortfarande stora, cylindriska och engångseldade. Från dessa började bastuugnsindustrins utveckling på 1920-talet och sedan dess har tillväxten förefallit obruten. Den första som började tillverka färdigmurade spisar och ugnar i Finland var Kastor Ab, som grundades av Isak Räisänen 1916.

Under 1900-talets lopp frigjordes basturna uteslutande för badändamål och förutom ved började både el, gas och olja användas som värmekälla. Vid tiden strax före krigsutbrottet leddes röken från bastun

NJUTNINGSFULLT BAD EN SUMMA AV MÅNGA FAKTORER

Det sägs att bastuugnen är bastuns hjärta, och inte utan fog. Enligt marknadsföringschef **Jussi Valkonen** på bastuugnstillverkaren Harvia är det nu populärt med pelarformade ugnar med en stor stenyta som ger ett mjukt och fuktigt bad.

”Man trivs längre i bastun om temperaturen är lägre och badet behagligt fuktigt”, menar Valkonen.

I sitt sortiment har Harvia bastustenar av olivindiabas i två storlekar. De större är avsedda för vedeldade ugnar, de mindre för elektriska bastuaggregat. Stenar med brutna kanter ser till att luften kan cirkulera i ugnen. Runda stenar rekommenderas på sin höjd på ytan eller som dekoration.

”Stenarnas livslängd är beroende av hur mycket bastun används. Om man försummar att underhålla stenarna, packas stenmassan ihop med tiden så att luften inte längre kan cirkulera ordentligt. Det är bra att se över bastustenarna varje år. Om man tar två stenar och slår dem mot varandra utan att de spricker, kan man lugnt rada tillbaka dem”, är Valkonens tips.

Valkonen säger att en nyhet på frammarsch i Finland är hybridbastun, som kombinerar infraröd bastu med ett vanligt bastuaggregat. Den infraröda värmen kan till exempel riktas mot bastubadarens rygg. Infraröda bastur, som i Finland framför allt förekommer i spaanläggningar och på gym, är mycket populära utomlands.

Nu är det modernt med färgad bastulave och både bastuaggregatet och de övriga tillbehören väljs ton i ton.

Tänk fritt hur aggregatet ska placeras i bastun: Harvia Globe kan du fästa på väggen, ställa på ett stativ eller hänga i taket. Valfriheten lämnar också rum för fantasi vid planering av bastulaven.

En hybridbastu förenar infraröd värme med värmen från bastuaggregatet.

redan huvudsakligen ut genom skorstenen. Medan problemet med rökbastur var att de var eldfängda, kunde en gårdsbastu med skorsten också byggas i mer tättbebyggda gårdsmiljöer, när brandrisken inte längre var så stor.

Vår tids bastuentusiaster diskuterar vilka ugnar som är bäst, engångseldade eller kontinuerligt eldade. Numera förekommer också experimentella bastur som värms än uppe i luften, än ute på vattnet. Dagens bastubadare kan slå på sin bastu på distans via en kontrollpanel och sin smarttelefon. Att elda en vedeldad bastu, sitta länge i det mjuka badet, använda bastukvast och njuta av sommarkvällen så att det känns som om tiden står stilla är fortfarande en del av vårt käraste mentala landskap, som många av oss ogärna avstår från.

I dag följer bastun allt mer sin ägares inredningssmak och stilen i den övriga bostaden.

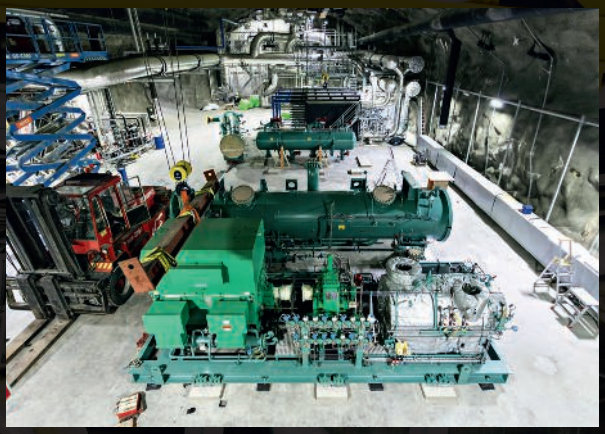

VÄRME & KYLA FRÅN JORDENS INRE

I kylcentralen under Esplanaden byggdes i somras en ny värmepumpsanläggning, som består av två stora värmepumpar som producerar kyla och värme.

Foto Jari Kippola och Katri Tamminen

Med de stora värmepumparna i industriell skala kan stadens spillvärme utnyttjas effektivt. Värmepumparna producerar sval luft när vädret är varmt och recirkulerar samtidigt värmen som uppkommer i fastigheterna till fjärrvärmenätet.

50 METER UNDER ESPLANADPARKEN

Med **SPILLVÄRMEN SOM VÄRMEPUMPARNA SAMLAR UPP** produceras sommartid en betydande del av den fjärrvärme som behövs i Helsingfors.

KYLA behövs inte bara i sommarens värmebölja utan också vintertid i bland annat datorhallar och köpcentrum. I Helsingfors finns det flera datorhallar från vilka spillvärmen tas tillvara och återvinns med hjälp av kylning och värmepumpar.

De nya **VÄRMEPUMPARNA** under Esplanaden har följande **EFFEKT:**
22 MW värme och 15 MW kyla. Helens första värmepumpsanläggning i Katri Valas park i Sörnäs är en av världens största och kommer att ytterligare utvidgas med en ny värmepump. När anläggningen står färdig kommer årsenergin från Helens värmepumpar att motsvara värmebehovet i en stad av Kuopios storlek eller halva värmebehovet i en stad av Tammerfors storlek.

CO_2 Den nya värmepumpsanläggningen minskar Helens koldioxidutsläpp med cirka **20 000 TON** per år.

EN KOMEDIENN MED KÄNSLA FÖR MYS

Ljuspunkten i så många tv-serier, filmer och teaterföreställningar har fått humorn som medfödd förmåga. Skådespelaren Miitta Sorvali hämtar sin komik ur vardagen och ur sig själv.

Text Tarja Västilä | Foto Roope Permanto

Det ska böjas i tid... Efter att ha varit med i Ylioppilasteatteri ett år under gymnasietiden sökte hon in på Teaterhögskolan – och kom in. Karriären fick sin inriktning och hon hoppade av det klasslösa gymnasiet.

”Före det hade jag också andra yrkesdrömmar. När jag besökte Kairo som tonåring tänkte jag att jag skulle kunna bli arkeolog: hitta allt möjligt intressant genom att gräva och borsta. Drömmen gick i kras när jag insåg att arbetet kräver uthållighet”, säger **Miitta Sorvali**.

Nu har skådespelaren redan 40 arbetsår bakom sig, och visar inga tecken på att sänka farten.

”Jag har mer jobb än någonsin. Min mångsidighet gör det lättare att få jobb: jag spelar komedi och drama, och dessutom skriver jag manus och gör sångframträdanden. Jag behöver inte sitta och vänta på roller.”

Arbetssaldot är imponerande: Sorvali har medverkat i över 50 tv-serier och filmer. När man till det lägger teaterroller, radiojobb och röstroller är siffran antagligen uppe i över hundra. Skådespelaren uppträder också vid olika slags evenemang.

Sorvali har varit freelancer under största delen av sina arbetsår. Den längsta anställningen var tio år vid Helsingfors stadsteater.

”Det var tryggt att vara på samma plats en tid. Teaterscenen är en kär estrad: jag älskar att agera inför levande publik.”

Sorvali står på teaterscenen också i höst. Kaikki äitini, kaikki tyttäreni är redan inne på sitt femte år och den fristående fortsättningen Kaikki mieheni på sin andra säsong. Föreställningarna turnerar runt om i landet.

> ”Mina egna små missöden ger upphov till fin humor.”

ÖPPNA SINNEN

Komik är en konstart som står Sorvali nära. Har man fått humor som medfödd förmåga lönar det sig att utnyttja den.

”När man inte betraktar livet med rynkad panna ser man också det absurda i allt. Man kan göra observationer av livet var som helst: på resor ute i världen eller när man sitter på café. Jag reser också i mitt huvud och iakttar mig själv, ler åt sånt som händer mig.”

Skådespelaren medger att hon är en mästare på att tappa bort saker och söla ner sina kläder. Om det finns en upphöjning på slät mark kan man vara säker på att hon snubblar på den.

”I tankarna skyller jag på den där upphöjningen som dök upp från ingenstans. Jag småpratar också mycket för mig själv, samtidigt får jag ordning på mina tankar. Mitt lokalsinne är obefintligt: jag irrar alltid omkring innan jag hittar fram. Mina egna små missöden ger upphov till fin humor.”

I TANT MIITTAS FAMN

Exempel på komediennens komiska figurer är den självlärda terapeuten Miitta Ala-Kapee Peenish-Gulligseen och teaterrådet Tellervo von Appelgren, som gett publiken många glada skratt.

I serien om tant Miitta behandlade terapeuten kändisar på sin mottagning. Sorvali besökte också fängelser och åldringshem med sin figur. Kronan på verket var famnterapin. →

VEM? Skådespelaren Miitta Sorvali, 62, är känd för sina många roller i tv-serier samt på teater och film. Hon är gift med skådespelaren Kari Sorvali och har två vuxna barn och två barnbarn. Till fritidsintressena hör inredning, trädgårdsskötsel, resor och att lata sig.

Vid sidan om energifrågor kan hon tala om värmevallningar.

Miittas energitips:

Du vänjer dig vid lägre rumstemperatur på samma sätt som vid fettfri mjölk.

”En fånge blev som vax i min famn, jag strök honom över huvudet och sjöng om hur bra pojke han är. Jag var som **Mathilda Wrede**, fångarnas och de fattigas vän.”

Också åldringarna fick tillfälle att bli omklappade. Sorvali märkte att det fanns ett behov av fysisk närhet.

”Utåt sett såg det kanske bara ut som skämt och skoj, men visst fanns där en djupare tanke bakom.”

Tellervo von Appelgren har sina rötter i barndomen: Miitta och hennes kusiner skojade genom att tala på samma sätt som Tellervo, med ett väsande s-ljud som hos en borgarfru.

Samma särprägel finner man hos kundtjänstmedarbetaren Helena Aurinkoinen, som Sorvali spelar i Helens reklamfilmer. Vid sidan om energifrågor kan hon tala om värmevallningar eller stämma träff.

LAMPTOKIG INREDARE

Paret Sorvali bor i ett enfamiljshus i norra Helsingfors. Huset har elvärme, men nattbelysningen i växthuset fungerar med solceller.

”Jag brukar gå och titta på belysningen på natten, det är så vackert! Växthuset har varit min mångåriga dröm, som blev verklighet i våras. Jag vaknar tidigt, går dit och känner på dofterna, ansar och vattnar växterna, sitter där i tysthet för mig själv. Det kommer en känsla av frihet över mig.”

Sorvali konstaterar att hon är känslomänniska, stearinljusentusiast och lamptokig.

”Jag älskar lampor, förutom att jag annars också gillar att inreda. Min man vill spara energi, jag tänder lampor. Visserligen har han blivit snällare med åren och släcker inte längre alla lampor. Men i fråga om gårdsbelysningen håller han benhårt fast vid att den ska vara släckt på natten.

Vissa eftergifter har familjen ändå gjort: värmen är avstängd på övre våningen och i farstun när rummen inte används. Gäster som klagar över att de fryser får yllesockor att dra på sig. Att gå över till lägre temperatur är enligt Sorvali som att gå över från lättmjölk till fettfri mjölk. Först tycker man det är en plåga, sedan vänjer man sig.

I Lappland har paret en gård på landet, där grannarna slår på värmeelementen och välkomstbelysningen innan husfolket kommer fram.

Nu när växthusdrömmen redan har blivit verklighet fortsätter Sorvali att samla andra vackra ting: på loppmarknader, auktioner och antikmässor kan man göra fynd.

”Jag tröttnar aldrig på att pynta och försköna hemmet.”

Livet rullar på, arbete finns så det räcker och allt är väl i familjen.

”Min make är min bästa supporter, kritiker och stödperson. Det är också underbart att vara mormor och farmor: dotterdottern och sonsonen är livets stora gåvor. Om jag fick önska någonting mer så hoppas jag att få ha kvar mitt glada sinne, förmågan att förundras och min tacksamhet.” ■

1966 Den första energigärningen:

1956 Familjen Nortias sjunde dotter föds i Kides.

1961 Familjen flyttar till Lahtis. Miitta ringer på grannarnas dörrklockor för att få se tv-serien om Doktor Ben Casey.

1966 Miitta är barnvakt och blir plötsligt godissugen. Det är långt till kiosken och Miitta beslutar att göra en dressin av en tunna. När det misslyckas liftar barntrion till kiosken.

1978 Miitta som nyss gått ut Teaterhögskolan gifter sig med skådespelaren Kari Sorvali.

1978–79 Premiär som professionell skådespelare på Jyväskylä teater: Miitta lägger lök i fickorna för att framkalla äkta tårar under begravningsscenen.

1993–96 I tv-serien Puhtaat valkeat lakanat spelar Miitta husmodern Maire Raikas.

2009 Tant Miitta får Venla-priset i kategorin bästa talkshow.

2010 Miitta-tädin terapiakirja (Helsinki-kirjat) klassificeras på biblioteket som humor, vårdmetoder och psykiskt välbefinnande.

2018 På sommaren spelas en film in i regi av Pamela Tola, där Miitta spelar rollen som herrgårdsfru som arrangerar parbytesdagar.

2018 På hösten fortsätter teaterföreställningarna Kaikki äitini, kaikki tyttäreni och Kaikki mieheni.

DRIFTCENTRALSCHEF TIINA SARANSAARI, 34, HELEN ELNÄT
verksamhetsställe: **KOTTBY** utbildning: **DIPLOMINGENJÖR, ELKRAFTTEKNIK** anställd på Helen: **6,5 ÅR**

”Jag är en ganska medveten energikonsument. Jag använder inte energi i onödan och hemma släcker jag till exempel alltid lampan i rum där ingen vistas”, säger Tiina Saransaari.

Tiina Saransaari tävlar på nationell nivå i dressyrridning.

HELA HELSINGFORS SOM KUND

Driftcentralschef Tiina Saransaari och hennes team ser till att huvudstaden har el hela tiden.

Text Susanna Haanpää | Foto Roope Permanto, Tiina Saransaari

JAG BÖRJADE JOBBA SOM DRIFTCENTRALSCHEF på Helen Elnät i början av februari. Tillsammans med mitt team på åtta personer utför vi ett viktigt arbete här i Kottby, eftersom vi ju egentligen betjänar alla helsingforsare; totalt har vi cirka 630 000 kunder.

I driftcentralen måste det hela tiden finnas någon som håller koll på att elnätet fungerar. Till mina arbetsuppgifter hör att se till att kontrollrummet har kontinuerlig bemanning alla tider på dygnet.

Dessutom ansvarar jag för utvecklingen av driftcentralens verksamhet, till exempel nu när vi har ett pågående projekt för att automatisera störningskommunikationen. Till mitt arbete hör också att ge handledning i användningen av andra nya system.

HELSINGFORS HAR VÄRLDENS BÄSTA EL. Det har räknats ut att en enskild kund är utan el bara en gång på tio år i högst en halv timme. Vårt elnät är ytterst väl säkrat. Om det blir strömavbrott kan vi leda elen en annan väg så att störningen blir kortvarig.

Strömavbrott kan uppstå till exempel om en kabel går av i samband med grävarbeten. När systemet upptäcker en störning börjar larmen omedelbart tjuta i vårt kontrollrum. Vi ser genast var felet finns och skickar ut montörer med en gång.

Kopplingsarbetena utförs snabbt för att kunderna ska få strömmen tillbaka så fort som möjligt. För kunden märks avbrott vanligen i cirka 10–15 minuter, eftersom systemet för att leda elen en annan väg är så högt automatiserat. Först när vi säkerställt eldistributionen börjar vi reparera det egentliga felet.

I MITT ARBETE finns egentligen ingen typisk arbetsdag. Mitt team har ett nära samarbete med bland annat driftsplaneringsgruppen, underhållsgruppen, kundtjänsten och entreprenörerna – vi har inga egna montörer utan i stället samarbetspartner som sköter underhålls- och reparationsarbeten, till exempel om en kabel skadas.

Jag har nu varit här på Helen Elnät i 6,5 år och har trivts bra. I början av min karriär skötte jag kraftledningsunderhållet och fungerade som projektledare. År 2017 axlade jag också uppgifterna som arbetarskyddschef vid sidan av mitt eget arbete. I samband med omorganiseringen i början av 2018 blev tjänsten som driftscentralchef ledig och då nappade jag på det. Nya utmaningar gör mig motiverad. Det är fint att utmaningar och olika karriärmöjligheter finns inom det egna företaget. ■

INJUSTERING AV VÄRMEN

"Med hjälp av informationen kan vi åtgärda ojämnheter."

Helens nya mät- och rapporteringstjänst är till hjälp vid injustering av värmen i flerbostadshus. Detta spar energi och höjer boendekomforten.

Text Matti Remes | Foto Roope Permanto och Heka

Lösningar som utnyttjar Sakernas internet sprider sig snabbt inom installationstekniken. Ett bra exempel är Helens nya tjänst för mätning av rumstemperaturen och luftfuktigheten, med vars hjälp man kan förbättra energieffektiviteten och boendekomforten i flerbostadshus.

Först ut med att införa den nya tjänsten är Helsingfors stads bostäder Ab (Heka). Bolaget som ägs av staden är Finlands största hyresvärd.

I Helens mät- och rapporteringstjänst övervakas bostädernas temperaturnivåer, vilket gör det möjligt att styra uppvärmningen noggrannare. På så sätt kan man undvika överuppvärmning och spara energi.

”Den nya tjänsten hjälper oss att nå våra ambitiösa energisparmål. Med hjälp av informationen kan vi upptäcka ojämnheter i uppvärmningen och åtgärda dem”, säger Hekas fastighetsdirektör **Vesa Jurmu**.

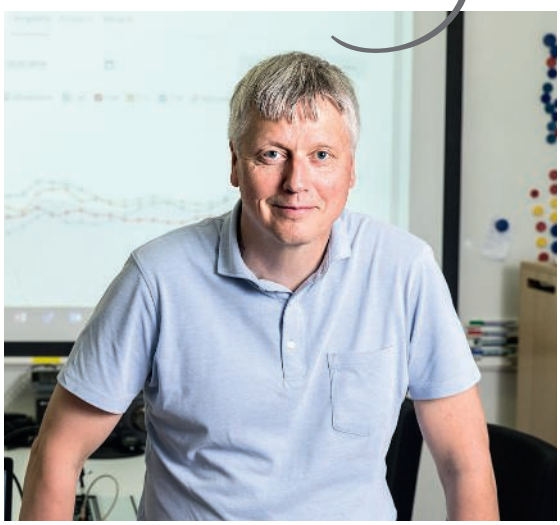
BOENDEKOMFORTEN FÖRBÄTTRAS

I flerbostadshus styrs den ingående vattentemperaturen i radiatornätet enligt utomhustemperaturen med hjälp av en så kallad reglerkurva. Genom att injustera värmesystemet strävar man efter lagom temperatur i alla bostäder.

Alltid är det här emellertid inte så lätt, om utomhustemperaturen snabbt förändras. Förra vintern var ett bra exempel på att vädret på kort tid kan slå om från sträng kyla till töväder.

Markku Saarinen som bor i Hekas hyresbostad i Malm säger att det också i hans hus ibland kan vara knepigt att hitta optimal temperatur. Ibland är det för kallt i lägenheterna högst upp och för varmt i dem längst ner.

”Jag tror att mättjänsten hjälper till att jämna ut temperaturerna och på det sättet höja boendekomforten.

Med hjälp av Helens tjänst blir värmen jämnare i hela fastigheten och man sparar energi, säger Vesa Jurmu.

Hyresgästerna är också intresserade av att spara energi, eftersom det inverkar på hyresnivån”, säger Saarinen.

8000 SENSORER I LÄGENHETERNA

Att införa mättjänsten är ett stort projekt, eftersom det kräver att sammanlagt 8000 sensorer som mäter rumstemperaturen och luftfuktigheten installeras i Hekas fastigheter. I varje hus installeras sensorer i några utvalda lägenheter.

”Tanken är att hitta extremfallen för att få en tillräcklig uppfattning

I Hekas fastighet Kaneli i Nordsjö togs Helens mättjänst i bruk hösten 2017. Under höstens lopp kommer man att installera ännu fler mätsensorer i objektet.

I Hekas fastigheter mäts rumstemperaturen och luftfuktigheten. Informationen samlas i Helens molnbaserade datasystem. Här studeras siffrorna av fastighetsdirektör Vesa Jurmu och RAU-övervakare Mikko Laurell från Heka.

Mät- och rapporteringstjänsten tas i bruk i Hekas samtliga flerbostadshus.

ENERGIEFFEKTIVITET I HUNDRATALS HUS

- Helsingfors stads bostäder Ab (Heka) ägs av Helsingfors stad och har cirka 48 000 bostäder. I dem bor cirka 91 000 hyresgäster. Med andra ord bor var sjätte Helsingforsare i Hekas bostäder.
- Helens mät- och rapporteringstjänst för rumstemperatur och luftfuktighet hjälper till att förbättra energieffektiviteten i flerbostadshus.
- När tjänsten är införd omfattar den Hekas samtliga drygt 2000 flerbostadshus. Hittills har mätutrustning installerats i cirka 500 bostäder.

om hur uppvärmningen fungerar”, säger produktgruppschef **Markus Logren** på Helen.

Sensorn är stor som ett par tändsticksaskar. Den monteras på väggen i bostaden, på en plats där det inte finns några värmekällor i omedelbar närhet.

”Vi väljer platsen så att sensorn inte heller ska störa den boende”, säger Logren.

Sensorerna skickar information om rumstemperaturen och luftfuktigheten trådlöst till Helens molnbaserade datasystem. Information och rapporter som samlats där kan studeras via ett lättanvänt användargränssnitt, till exempel i Hekas fjärrövervakningsrum.

I Nordsjö togs Helens tjänst också i bruk i Hekas fastighet på Svartstensgatan 2 hösten 2017.

DATASÄKERHETEN A OCH O

Mättjänsten utnyttjar Sigfox, som är ett vanligt nätverk inom Sakernas internet. Sigfox är framtaget för att automatiskt förmedla små informationsmängder på ett fåtal kilobyte.

Det trådlösa systemet använder en lågfrekvent radiosignal som kan tränga igenom mycket tjocka konstruktioner.

Markus Logren säger att man i mättjänsten har ägnat mycket uppmärksamhet åt datasäkerheten och integritetsskyddet.

”Sensorerna i lägenheterna samlar inga privata uppgifter om de boende, endast data om rumstemperaturen och luftfuktigheten i lägenheten”, betonar Logren.

FLEXIBEL EFTERFRÅGAN GAGNAR ALLA

I Helens och Hekas projekt handlar det inte bara om att mäta rumstemperaturen och luftfuktigheten. Projektet anknyter till en större helhet, där man samlar information och erfarenheter om flexibel efterfrågan på värme.

”Vi undersöker om fastigheter kan användas som värmelager som en del av energisystemet i Helsingfors”, säger Logren.

Efterfrågeflexibilitet innebär att värme som lagrats i byggnaderna kan tas i bruk när efterfrågan på fjärrvärme och därmed även produktionskostnaderna för den är som högst.

”I sådana situationer blir det ofta också nödvändigt att producera värme i anläggningar som ger upphov till större utsläpp, till exempel spets- och reservvärmeverk som drivs med olja. Det betyder att flexibel efterfrågan också är bra för miljön”, påpekar Logren.

DE NYA TJÄNSTERNA KOMMER TILL KUNDEN

Helen erbjuder även andra bostadsbolag tillgång till mät- och rapporteringstjänsten för rumstemperatur och luftfuktighet. Enhetschef **Perttu Lahtinen** på Helen säger att tjänsten är ett bra exempel på ett nytt slags samarbete med kunderna.

”En stor del av framtidens energilösningar kommer att finnas i kundernas fastigheter. Det är Helens uppdrag att ge kunderna tillgång till de lämpligaste tjänsterna”, konstaterar Lahtinen.

Solpaneler, laddstationer för elbilar samt värmepumpar för kylning och uppvärmning är bra exempel på detta.

Lahtinen påpekar att digitaliseringens och teknikens snabba utveckling påskyndar framtagningen av nya tjänster. Samtidigt kommer priserna på utrustningen ner.

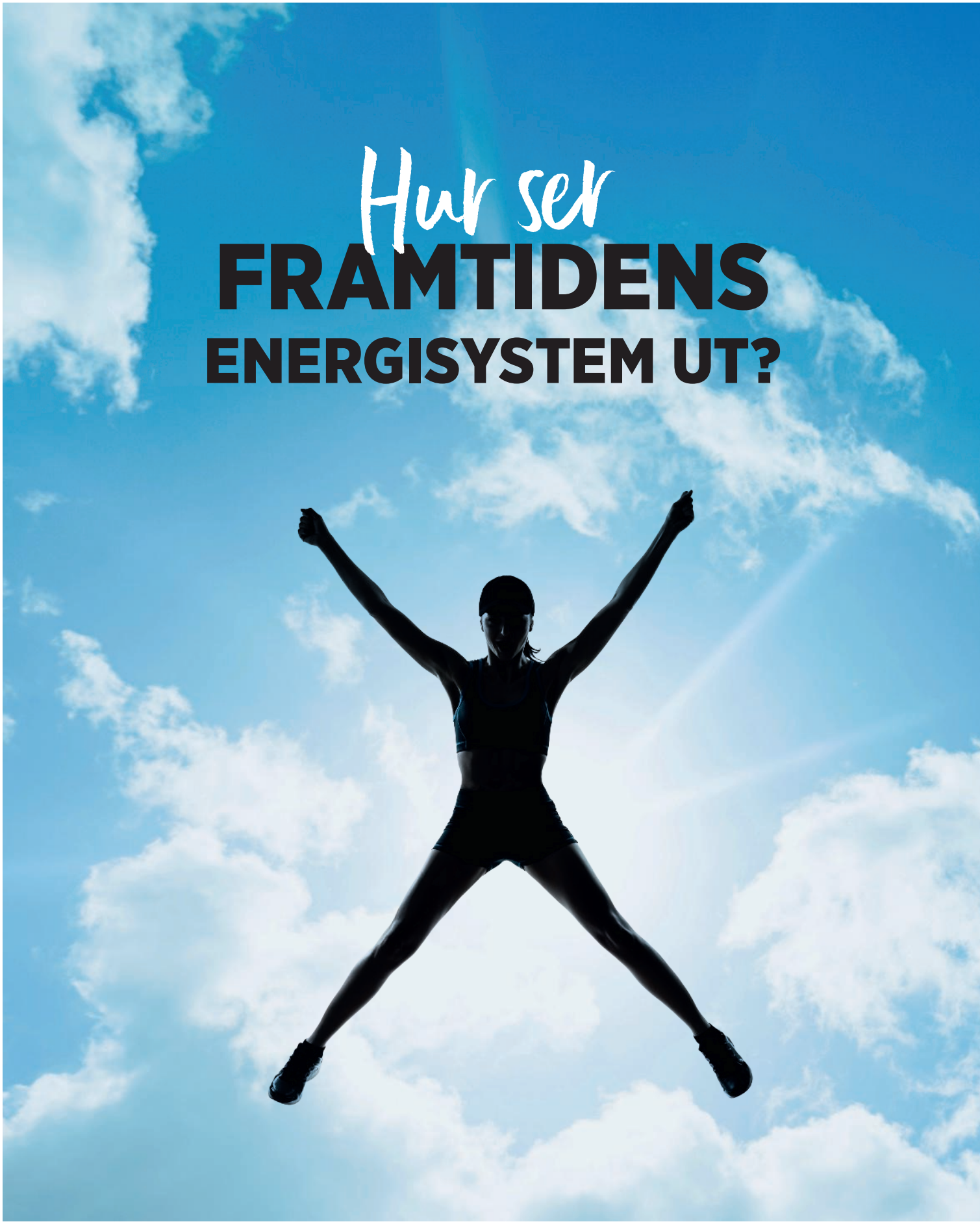
”Framtagningen av nya tjänster styrs av vår strävan att förbättra energieffektiviteten och främja hållbar utveckling till exempel med hjälp av förnybara energiformer.”

Dessa teman accentueras också i Helens kunders mål.

”Lägre energiförbrukning betyder mindre klimatavtryck. Det för oss igen ett steg närmare Helsingfors mål att bli en kolneutral stad”, säger Jurmu.

Helsingfors har som mål att vara en kolneutral stad år 2035, vilket betyder att utsläppen av växthusgaser ska ner med 60 procent under perioden 1990–2030. Uppvärmning av byggnader är den största utsläppskällan i staden. ■

Lägre energiförbrukning betyder mindre klimatavtryck.

Hur ser FRAMTIDENS ENERGISYSTEM UT?

Vid Helens möte för intressenter diskuterade man framtidens energilösningar. Kan återvinning av koldioxid vara vägen till att nå klimatmålen? Döljer sig kärnan till ren energi i serietillverkade minireaktorer? Framtidens energisystem är en stor utmaning, som knappast bara har ett enda rätt svar.

Text Seija Uusitalo | Foto iStock

Energimarknaden befinner sig i en brytningstid. I framtiden kommer producenterna att vara betydligt fler, och energi produceras inte bara av energibolag utan också av andra aktörer av olika slag, till exempel privata konsumentkunder.

Energilager och efterfrågeflexibilitet gör det i sin tur möjligt att öka produktionen av förnybar energi. I framtiden kommer nya marknadsmodeller att ge kunderna bättre möjlighet att delta på energimarknaden, varför inte till och med möjlighet till energihandel kunderna emellan.

En stor förändring håller också på att ske i energikällorna, när vi så småningom frigör oss från fossila bränslen. I Finland produceras elen redan utsläppssnålt. Mer krävande är det att minska utsläppen från uppvärmningen. Spillvärme och värmepumpar kan utnyttjas i allt högre grad, likaså förnybar biomassa och material som inte går att återvinna. Man förväntar sig dock att framtiden även ska erbjuda andra lösningar, särskilt inom de stora städernas värmeproduktion.

VISIONER FINNS, VILKEN AV DEM VINNER?

Som bäst är vi inne i en ny elektrifieringsvåg. En kraftig ökning av väderberoende sol- och vindkraft skulle ge oss obegränsad tillgång till billig och ren energi.

Avskiljning och lagring av koldioxid och omvandling av den till råvara är en ny och än så länge dyr teknik, som också är mycket energikrävande. Riklig tillgång till förmånlig förnybar el skulle kunna leda till att den skadliga koldioxiden, som är orsaken till klimatförändringen, i stället kan bli en råvara som löser framtidens energiproblem.

”När koldioxiden förvandlas från utsläpp till råvara och fås med i den cirkulära ekonomin kommer det att få en enorm effekt.”

De här djärva utspelen kom från professor **Jarmo Partanen** vid Villmanstrand tekniska universitet (LUT). Energianalytikern och facklitteraturförfattaren **Rauli Partanen** grep sig an problematiken på ett annat sätt, trots namnlikheten.

”Ett pålitligt, flexibelt och säkert sätt att producera ren energi baserar sig på kärnkraft och nya småskaliga kärnreaktorer, som producerar värme som kan utnyttjas lokalt.”

Olli Tiainen, klimat- och energiansvarig på Greenpeace Finland, lyssnade kyligt analytiskt på Jarmo och →

Det primära målet är att minska koldioxidutsläppen.

Rauli Partanens uttalanden och lade fram sin egen syn i den heta energidebatten.

”Vi behöver systemtänkande, det räcker inte med att bara byta pannor och bränslen. Framtidens nycklar ligger i våra egna händer.”

Jarmo och Rauli Partanen och Tiainen redogjorde för sina åsikter vid ett möte som arrangerades av Helen och där man diskuterade framtidens energisystem.

NYA LÖSNINGAR BEHÖVS

Helens mål fram till 2025 är att minska koldioxidutsläppen med 40 procent från 1990 års nivå, öka andelen förnybar energi till 25 procent och halvera användningen av stenkol. Förberedelser pågår för att lägga ned Hanaholmens kraftverk före utgången av 2024. På lång sikt är målet att producera energi klimatneutralt.

I Helsingfors man har redan har infört många unika lösningar: spillvärmen från renat avloppsvatten återvinns och används för att värma bostäder, värmepumpar används för att värma och kyla, nya jättelika grottvärmelager byggs och planeras. Man håller noga koll på nya möjligheter, till exempel pilotförsöket med geotermisk värme i Esbo.

Direktör **Maiju Westergren** på Helen påminde om de randvillkor som huvudstaden ställer på energisystemet. En av utmaningarna är skalan och det geografiska läget. I det tättbebyggda Helsingfors ska över 600 000 personers bostäder hållas varma. Energiproduktionen måste få plats sida vid sida med bosättningen. En annan utmaning som Westergren nämnde var tidsschemat och kostnaderna.

”Inom de närmaste tio åren behöver vi värmekapacitet som ersätter stenkolsproduktionen i Hanaholmens och Sundholmens två stora kraftvärmeverk, sammanlagt 900 megawatt. Kraftverksprojektens längd drar lätt ut till närmare tio år från tillståndsprocessen till genomförandet. Nu borde man veta hur energiförsörjningen ser ut på 2040- och 2050-talen för att kunna fatta de rätta besluten.”

SKA UTSLÄPPEN ELLER DEN FÖRNYBARA ENERGIN STYRA?

Westergren betonade att det primära målet bör vara att minska koldioxidutsläppen, vilket inte är helt samma sak som att använda förnybara energikällor. Tiainen som vill ha en absolut tidsgräns för användningen av stenkol hänvisade till den konkreta och symboliska effekten av att man avstår från stenkol.

”Det handlar om attityder och politik, inte så mycket om teknik. Klimatförändringen, Parisavtalet och lagen är det som styr oss.”

Enligt Jarmo Partanen består en utsläppsfri energisektor av kärnkraft, förnybar energi och avskiljning och lagring av koldioxid. När sol- och vindkraften ökar ytterligare kan förnybar el användas för att omvandla koldioxid från utsläpp till råvara för exempelvis livsmedelsindustrin och den kemiska industrin.

DEN NYA GENERATIONENS REAKTORER EN NY MÖJLIGHET?

En rationell energiförsörjning i framtiden baserar sig enligt Rauli Partanen på serietillverkade småskaliga reaktorer, med vilka det är möjligt att snabbt nå utsläppsmålen. Lågtemperaturreaktorer för fjärrvärme, lättvattenreaktorer, högtemperaturreaktorer som producerar el, värme och väte samt nya reaktorer av den fjärde generationen bildar en mångsidig produktionsmix.

”Den nya generationens bridreaktorer kan drivas med använt bränsle från dagens reaktorer, alltså kärnavfall, vilket innebär god bränsletillgång. En annan fördel är att kärnavfallet från dem huvudsakligen bryts ner på ett par tre århundraden. Kärnkraft är det tryggaste sättet att öka produktionen av ren energi.”

VÄRMEN MÅSTE RÄCKA TILL OCKSÅ NÄR VÄDRET ÄR SOM KALLAST

I Europa används hälften av energin till uppvärmning och kylning. Varma sommardagar glömmer man ofta bort vinterns energibehov – i Finland är detta dock mer än tio gånger större.

Värmebehovet måste tillgodoses också när vädret är som kallast och energisystemet måste dimensioneras enligt de kallaste vinterdagarna. Energitillförseln måste säkerställas på ett tillförlitligt sätt.

Recirkulering av energiflöden, lösningar för enskilda fastigheter och kvarter samt sol och vind är dagens metoder, och inom en nära framtid börjar värme lagras i grottor. Förgasning, bioolja och biokol samt geotermisk energi väntar fortfarande på ytterligare utredningar. Kan de många små bäckarna tillsammans bli en tillräckligt stor å? Den livliga diskussionen om de lämpligaste energilösningarna fortsätter. ■

MOT EN KLIMATNEUTRAL ENERGIPRODUKTION

- Helens mål fram till 2025 är att minska koldioxidutsläppen med 40 procent från 1990 års nivå, öka andelen förnybar energi till 25 procent och halvera användningen av stenkol. Förberedelser pågår för att lägga ned Hanaholmens kraftverk före utgången av 2024.
- På lång sikt är målet att producera energi klimatneutralt.
- Finlands regering planerar en lagändring, enligt vilken användningen av stenkol ska upphöra år 2029.
- Parisavtalet som Finland anslutit sig till sätter upp tuffa mål för utsläppsnivåerna fram till 2030 och 2050.

KONST I GATUBILDEN

Sätt färg på stan! Har du redan upptäckt de nya landmärkena i din stadsdel?

Vi livar upp Helsingfors genom att dekorera elskåp och transformatorstationer runt om i staden. I Helsingfors finns det hela 7 500 kabelskåp, varav närmare 350 har bemålats vid olika samarbetsprojekt. Genom att dekorera kabelskåp och transformatorstationer vill vi pigga upp gatubilden, glädja stadsborna och förebygga klotter på skåpen.

FISK OCH SKALDJURSSOPPA

Finstrimla lök och vitlök. Lägg smöret i en tjockbottnad gryta tillsätt lök, vitlök och timjan rör om några minuter. Slå på buljong, grädde, vin och tomatpurén.

Låt småkoka i 30 minuter. Tillsätt potatisklyftorna som kokas mjuka och gör soppan simmig. Tillsätt fisken, skaldjuren, saffran, dill, cognac, farinsocker och salt efter smak. Koka upp soppan snabbt och servera rykande varm.

Garnera med räkor och en kvist färsk timjan och rostade ostsnittar

GOTLÄNDSK FISK- OCH SKALDJURSSOPPA
À LA GUNNAR FRÅN GOTLAND
ILLUSTRATION PETRA ANTILA

HELSINGFORS ÄR EN STAD MED MÅNGA DIALEKTER.
HELEN ELNÄT